

KATALÓNIA FÜGGTELLENEDÉSÉNEK GAZDASÁGI ÉS POLITIKAI KÖVETKEZMÉNYEI A 2015. SZEPTEMBER 27-I TARTOMÁNYI VÁLASZTÁSOK TÜKRÉBEN

DR. DOMONKOS ENDRE

A 2015. szeptember 27-i katalán tartományi választásokon győztes Junts pel Sí függetlenségpárti tömörülés által beterveztett és az Alternativa de Esquerres radikális, baloldali politikai erő által támogatott önálló Katalán Köztársaság megteremtéséről szóló parlamenti határozattervezet tovább növelte a madridi kormány és a katalán Generalitat között fennálló érdekellentétet. Katalónia Spanyolországban belüli helyzetének rendezése kizárólag tárgyalásos úton, valamennyi érintett fél bevonásával lehetséges. Az autonóm közösségek finanszírozásáról szóló törvény képviselőház általi módosítása mellett igen fontos szempontot jelent Katalónia pénzügyi helyzetének átfogó rendezése, amely a madridi kormány közreműködése nélkül aligha képzelhető el.

BEVEZETÉS

A 2015. szeptember 27-i katalán tartományi választásokat a Raül Romeva vezette Junts pel Sí függetlenségpárti tömörülés nyerte meg a szavazatok 39,6%-ával. November 9-én a katalán parlament függetlenségpárti erői (Junts pel Sí és Alternativa de Esquerres) egy önálló katalán állam megteremtéséről szóló határozattervezetet fogadtak el, amelyet a madridi kormány alkotmánybíróságon támadott meg. A katalán törvényhozás határozatát a taláros testület alkotmányellenesnek találta.

Tanulmányom célja, a 2015. szeptember 27-én megtartott tartományi választás politikai következményeinek értékelése mellett, annak megválaszolása, hogy milyen főbb okokkal magyarázható az elmúlt időszakban a Katalán Autonóm Közösségben az elszakadási törekvések megerősödése. Az elmúlt időszakban Katalónia függetlenedésének kérdése miatt kiéleződött az érdekellentét a katalán regionális kormány és a madridi kabinet között. A jelenleg ügyvezető kormányként működő Spanyol Néppárt (PP) ugyanis határozottan elutasítja az alkotmánymódosítást és megfelelőnek tartja az 1978-ban elfogadott alapchartában rögzített, a katalánoknak biztosított, széles körű önkormányzati jogosítványokat.

1. KATALÓNIA FÜGGTELLENEDÉSÉNEK OKAI ÉS LEHETSÉGES GAZDASÁGI ÉS POLITIKAI KÖVETKEZMÉNYEI

A katalán kérdés mélyreható vizsgálata során először a függetlenedéshez vezető főbb összefüggéseket kell áttekinteni. Milyen okokkal magyarázható, hogy az elmúlt időszakban felerősödtek a katalán függetlenségi törekvések? Az egyik lényeges tényező, hogy a 2012. november 25-én

megtartott tartományi választásokon győztes jobbközép katalán nacionalista párt, a Convergència i Unió és annak vezetője, Artur Mas elkötelezett szándéka volt, hogy 2014 novemberében népszavazást tartsanak Katalónia függetlenségéről. A katalán választáson 3 mandátumot szerzett Alternativa d'Esquerres (CUP) nevű politikai erő pedig programjában egyértelműen az autonóm közösség elszakadása mellett állt ki.

A Generalitat elnöke történelmi okokkal magyarázza a Katalán Autonóm Közösség függetlenségét. Mas hangsúlyozza, hogy 1714-ben a katalánok elvesztették alkotmányos intézményeiket és alapvető szabadságjogaikat. A spanyol örökösödési háborúban (1700-1713) a katalánok Aragóniával együtt Habsburg Károly főherceget támogatták V. Bourbon Fülöppel szemben. A fegyveres konfliktus végül a Bourbonok győzelmével ért véget, amely megpecsételte Katalónia további sorsát [Domonkos 2014].

A másik tényező a 2008 októberében kezdődött pénzügyi és gazdasági válság, amely érzékenyen érintette a gazdaságilag fejlett és külkereskedelmileg is nyitott katalán gazdaságot, felerősítette az elszakadási tendenciákat, jóllehet jelenleg Katalónia lakosságának körülbelül 47%-a támogatja Katalónia Spanyolországtól való elszakadását. A katalán lakosság többsége – ellentétben választott képviselőivel – továbbra is óvatos és a spanyol állam keretein belül képzei az autonóm közösség jövőjét.

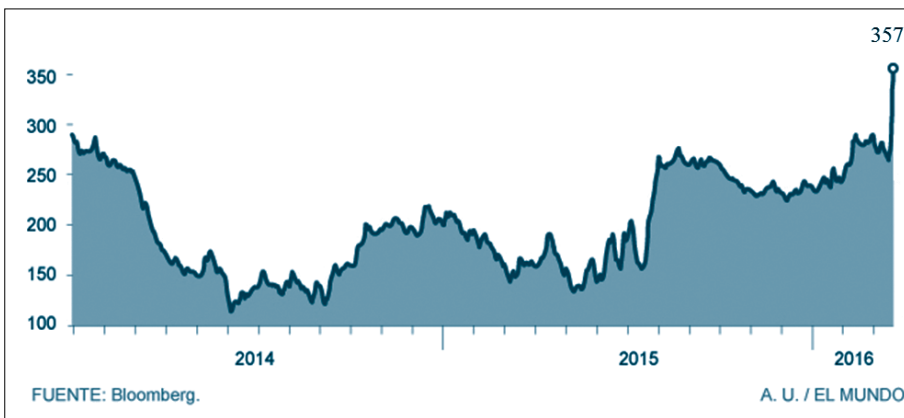
Katalónia esetleges önállósodása esetén a katalán termékek és szolgáltatások nem juthatnának be vámmentesen az egységes európai belső piacra, amely jelentősen megdrágítaná a kereskedelmi forgalmat, mivel jelenleg az autonóm közösség Spanyolországgal együtt a belső piac szerves részét alkotja. Katalónia a függetlenedés esetén a jelenlegi szabályozás szerint a közös fizetőeszközt, az eurót sem tarthatná meg.¹ További problémát jelentene, hogy az esetleges kiválással nemzetközi jogi értelemben egy új entitás jönne létre, így Katalóniának minden valószínűség szerint újra kellene kezdeményeznie a nemzetközi szervezetekbe való felvételét, és az Európai Unióhoz való csatlakozását is, amely előreláthatólag éveket venne igénybe [Domonkos 2015: 89-102].

Katalónia Spanyolországból való kiválásának veszélyeire a gazdasági és nagyvállalkozói szövetségek mellett a katalán civil szervezetek is rámutattak. A vállalkozói érdekszövetségek szerint ugyanis Katalónia esetleges függetlensége azonnali gazdasági visszaeséshez, a munkanélküliségi ráta drasztikus növekedéséhez, továbbá a katalán pénzügyi szektor meggyengüléséhez vezetne. Mivel Katalónia külkereskedelmi forgalmának több mint háromnegyedét Spanyolországgal és az euróövezet többi tagállamával bonyolítja le, ezért az autonóm közösség önállósodása esetén rendkívül érzékenyvé válna az aszimmetrikus sokkokkal szemben, amelyeket autonóm gazdasági egységként nem tudna hatékonyan kivédeni. Ugyancsak lényeges kérdést jelent Katalónia finanszírozásának biztosítása, mivel jelenleg az autonóm közösség mintegy 72,2 milliárd euró adósságállománnyal rendelkezik. Katalónia egyik legnagyobb hitelezője (60%-ban) a spanyol állam, így a tartomány gazdasági és pénzügyi értelemben is erőteljesen függ a spanyol központi költségvetés keretében nyújtott forrásoktól és az autonóm közösségeket megillető pénzügyi alaptól [El Mundo 2016.03.15.]. Ráadásul az elmúlt időszakban a függetlenedési törekvések megerősödése miatt a legnagyobb hitelminősítő intézet, a Moody's az autonóm tartományt a spekulatív,

¹ Mivel az európai integráció története során ilyen helyzet még sohasem fordult elő, ezért ebben a kérdésben az Európai Tanács jogosult dönteni, konszenzussal.

magas kockázattal bíró Ba2 kategóriába sorolta. A hitelminősítő Katalónia pénzügyi helyzetéről készített jelentése szerint kétséges, hogy a tartomány a közeljövőben teljesíteni fogja korábban vállalt kötelezettségeit, ezért mindenképpen a központi kormányhoz fordul majd segítségért annak érdekében, hogy a rövid lejáratú hiteleket hosszabb időszakra nyújtandó kölcsönökkel váltsa fel. Abban az esetben, ha Katalónia kiválik Spanyolországból, hitelbesorolása a többi hitelminősítő intézetnél is a befektetésre nem ajánlott kategóriába kerülhet, és nem számíthat sem a madridi kormány, sem pedig az autonóm közösségeket megillető pénzügyi alap (Fondo de Liquidez Autonómico) támogatására [El Mundo 2016.03.15.].

1. ábra. Katalónia kockázati felárának alakulása 2014-2016 közötti időszakban

Forrás: La prima de riesgo de Cataluña se dispara 95 puntos en sólo dos días por miedo a que no pague su deuda. El Mundo, 2016. március 18. szám.

<http://www.elmundo.es/economia/2016/03/18/56eb1b3d268e3e36568b4663.html>

Lekérdezve: 2016.03.19.

Ráadásul az elmúlt időszakban Katalónia piaci kockázati felára elérte a 357 bázispontot, amely arra utal, hogy az autonóm közösség számára egyre nagyobb problémát jelent a korábban keletkezett adósságállományának törlesztése. Katalóniának közel 1,6 milliárd euró összegű rövid lejáratú kölcsönt kell visszafizetnie a BBVA, a Banco Sabadell és a Caixabank pénzügyintézeteknek. Ezen pénzügyi kötelezettségek mellett az autonóm tartománynak először júniusban 200 millió, majd novemberben mintegy 934 millió euró összeget kell törlesztenie, melyet az államkincstár kötvénykibocsátás útján biztosít. Katalónia nemzetközi pénzpiacokon való sérülékenységét mutatja, hogy míg Spanyolország 10 évre szóló államkötvényei után fizetendő hozamszint 1,4%, addig Katalónia esetében ez az érték eléri a 3,8%-ot, ami Görögország után az egyik legrosszabb adat [El Mundo 2016.03.18.].

Az autonóm közösség pénzügyi helyzetét tovább súlyosbította az Európai Központi Bank április 6-án elfogadott döntése, melynek értelmében Katalónia nem részesülhet az EKB kötvényvásárlási programjából. Az EKB indoklása szerint a katalán Generalitat nem teljesíti a fizetőképességgel kapcsolatos minimum követelményrendszert. Az Európai Központi Bank alapszabálya szerint a befektetésre nem ajánlott kategóriába tartozó autonóm közösségek nem részesülhetnek

az európai gazdasági konjunktúrát és munkahelyteremtést előmozdító kötvénykibocsátási programból [El Mundo 2016.04.06.].

Mindezek a tényezők azt mutatják, hogy Katalónia jövője gazdaságilag és politikailag is csak a spanyol állam keretein belül képzelhető el. A spanyol állam melletti elkötelezettséget tovább erősítette a Societat Civil Catalana nevű szervezetnek a spanyol alkotmány védelmében, 2014 decemberében megtartott találkozója. A rendezvényen az említett civil szervezet valamint a Katalán Szocialisták, a Katalán Néppárt, továbbá a Ciudadanos pártformáció egységesen állt ki az alapcharta megerősítése mellett, elutasítva az autonóm közösség egyoldalú függetlenségi törekvéseit és Spanyolországból való kiválását. Egyúttal nem támogatják Pedro Sánchez, a Spanyol Szocialista Munkaspárt főtítkárának alapcharta módosítására irányuló javaslatát, melynek célja – véleményük szerint – a függetlenségi törekvések mérséklése [El Mundo 2014.12.05.].

A tartomány kiválásának lehetősége – figyelembe véve a spanyol alkotmánybíróság 2014. szeptember 29-én meghozott döntését és a jelenlegi alkotmányjogi berendezkedést, továbbá a fennálló politikai erőviszonyokat – a közeljövőben nem tekinthető reális célkitűzésnek.

2. A 2015. SZEPTEMBER 27-I TARTOMÁNYI VÁLASZTÁSOK EREDMÉNYEI ÉS KÖVETKEZMÉNYEI

A legújabb kori Katalónia történetének egyik legmagasabb részvételi arányát jegyezték a 2015. szeptember 27-én megtartott tartományi választásokon. A rendkívül magas, 77,4%-os részvételi arány azt mutatja, hogy a katalán választópolgárok döntő többsége kulcsfontosságú kérdésnek tartotta az autonóm közösség jövőjéről szóló választást [Domonkos 2015].

A tartományi választásokat a Generalitat elnöke, Artur Mas és Oriol Junqueras által létrehozott, illetve a Raül Romeva által vezetett Junts pel Sí (Együtt az Igenért) függetlenségpárti tömörülés nyerte meg a szavazatok 39,6%-ával (62 mandátum) [El País 2015.09.28.]. Artur Mas a Generalitat elnöke átütő sikerként értékelte a választási eredményt, amely szerinte feljogosítja a katalán vezetést arra, hogy megkezdjék az autonóm közösség függetlenedéséhez vezető menetrend kidolgozását.

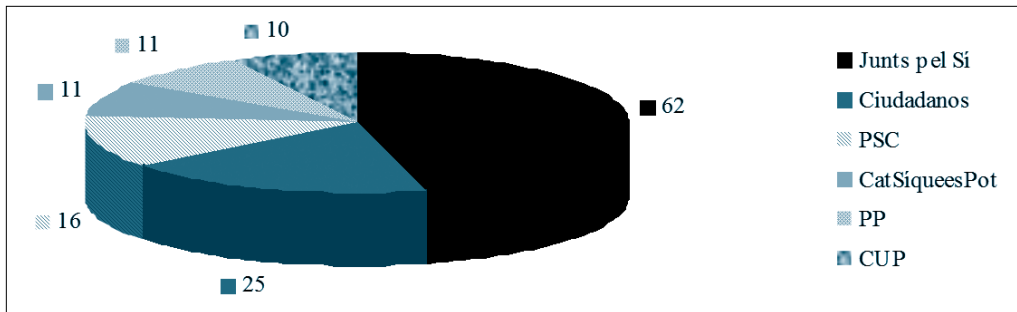
A választásokon a második helyen a centrista politikai erő, a szintén katalán gyökerekkel rendelkező Ciudadanos (Állampolgárok) végzett. A párt a 135 fős katalán parlamentben összesen 25 mandátumot szerzett és ezzel az eredményével a legerősebb ellenzéki párttá vált a katalán törvényhozásban [El País 2015.09.28.]. A centrista párt 2012 novemberéhez képest tehát megháromszorozta képviselői helyeinek számát. Népszerűségét annak köszönheti, hogy elutasította Katalónia Spanyolországból való egyoldalú kiválását és konkrét megoldási javaslatokat dolgozott ki a katalán kérdés végleges rendezésére.

Fontos megemlíteni az antikapitalista és szintén Katalónia függetlenségét támogató Alternativa de'Esquerres (CUP) nevű baloldali és rendszerellenes politikai pártot, amely a tartományi választások legfőbb nyertesének tekinthető, mivel a szavazatok 8,2%-ával 10 képviselői mandátumot szerzett a katalán parlamentben [El País 2015.09.28.].

A katalán pártrendszer átalakulását mutatja, hogy a baloldali politikai erőket magába foglaló lista (Cat Sí quees Pot, amely a Podemosból és a katalán zöldekből álló politikai tömörülés) a szavazatok 8,94%-ával csak negyedik helyen végzett. Ugyanakkor a Miguel Iceta vezette katalán szocialisták (PSC) – a várakozásokkal szemben – lényegesen jobb választási eredményt értek

el. A baloldali párt több mint 522 ezer szavazattal a harmadik legerősebb politikai erő a katalán törvényhozásban [El País 2015.09.28.].

2. ábra. A katalán parlament összetétele a 2015. szeptember 27-i tartományi választások eredményei alapján (mandátumok száma)

Forrás: El Mundo, 2015. szeptember 27. száma alapján saját szerkesztés

A tartományi választások másik nagy vesztese az autonómia és függetlenségellenes Katalán Néppárt. A jobbközép politikai erő képviselői helyeinek száma a 2012-es tartományi választásokhoz képest 19-ről 11-re csökkent [El País 2015.09.28.]. Ebben szerepet játszott a Spanyol Néppárt Katalónia kérdésében tanúsított merev álláspontja, továbbá az elmúlt időszakban a központi kormány és a katalán regionális kormány közötti érdekellentét, amely a függetlenedés és az autonóm tartomány központi költségvetéshez való hozzájárulása miatt alakult ki. Az alapproblémát az jelenti, hogy Katalónia gazdasági fejlettsége miatt lényegesen többet fizet be a központi költségvetésbe, mint amennyit onnan visszakap. Számítások szerint Katalónia évente 15-20 milliárd euró közötti összeget fizet be Madridnak, ugyanakkor a 2012 és 2015 közötti időszakban az autonóm közösség a területközi kiegyenlítési alapon keresztül mintegy 46,4 milliárd euró fejlesztési forrást kapott. A spanyol Gazdasági Minisztérium adatai szerint a jelzett időszakban Katalónia részese a autonóm közösségek számára létesített pénzügyi alapokból elérte a 33%-ot [El Mundo 2016.05.28.]. A Spanyol Néppárt számos alkalommal hangoztatta, hogy az autonóm közösségek finanszírozásáról szóló törvényt módosítani kellene, de eddig egyetlen konkrét javaslatot sem készült el. A június végén tartandó országgyűlési választásokat követően a megalakuló spanyol kormány egyik legfontosabb feladata az autonóm közösségek pénzügyi helyzetéről szóló törvény parlamenti vitája és módosítása lesz.

A választási eredmények alapján megállapítható, hogy a jobboldali nacionalista Convergència Democràtica de Catalunya és a radikális baloldali Esquerra Republicana de Catalunya politikai erőket tömörítő közös lista (Junts pel Sí) Lleidában és Gironában érte el a legjobb választási eredményét. Girona provinciában a függetlenségpárti erő támogatottsága meghaladta az 52%-ot, ugyanakkor Tarragonában alig érte el a 30%-ot. A párt támogatottsága 2012 novemberéhez képest Katalónia fővárosában, Barcelonában is csökkent. A tartományi választások fontos sajátossága, hogy számos városrészben (L'Hospitalet, Rubí, El Prat de Llobregat és Gavà) a Katalán Szocialista Párt (PSC) helyét a centrista Ciudadanos (C's) vette át. A Ciudadanos tehát Katalónia fővárosában a 2012. novemberi választásokhoz képest jelentős mértékben megerősödött

és sikerült megszereznie a függetlenségpárti erőkből (Junts pel Sí) és a néppártból kiábrándult szavazók támogatását. A választások másik nagy nyertese a radikális baloldali, antikapitalista és rendszerellenes Alternativa de Esquerres (CUP), amely Tarragona provinciában található Le Vilella településen a szavazatok 47,6%-ával – megelőzve a szintén függetlenséget támogató Junts pel Sí-t – a legerősebb politikai erővé vált [El País 2015.09.29.].

Hangsúlyozni kell azonban, hogy a 2015. szeptember 27-i tartományi választásokon a Junts pel Sí tömörülés a szavazatok alig 40%-át kapta. A 2012. novemberi választásokon a Convergència i Unió a Katalán Köztársasági Baloldallal közösen 71 képviselői mandátumot szerzett, így kényelmes többsége volt a katalán parlamentben. A 2015. szeptember 27-i választásokon azonban a függetlenségpárti közös lista nem szerezte meg a kormányzáshoz szükséges abszolút többséget (68 mandátum) a 135 tagú törvényhozásban. A választási rendszer érdekessége, hogy a Junts pel Sí és az Alternativa de Esquerres együttesen sem érte el a szavazatok 50%-át, csak 47-et, ezért a katalán tartományi választásokat semmiképpen nem lehet népszavazásként és egyoldalú függetlenedésre való felhívásként értelmezni [Domonkos 2015]. Vagyis a szavazatok alapján a katalán lakosság 51,8%-a elutasítja Katalónia Spanyolországból való kiválását és egyoldalú függetlenedését. Másfelől egyértelmű törésvonal mutatható ki a kisebb lakosságú provinciákban, így Gironában és Lleidában, ahol szignifikánsan magasabb a Katalónia függetlenségét támogatók aránya, mint Barcelonában és Tarragonában, ahol viszont a függetlenedést elutasítók (több mint 50%) vannak többségben.

A 2015. szeptember végi katalán tartományi választások tovább növelték a spanyol és a katalán regionális kormány közötti feszültséget. 2015. november 9-én az újonnan megalakult katalán parlament függetlenséget támogató politikai pártjai (Junts pel Sí és az Alternativa de Esquerres) elfogadtak egy önálló Katalán Köztársaság megteremtéséről szóló határozatot. A kompromisszumos határozattervezet kimondta az önálló állam létrehozásához vezető folyamat megindítását, valamint rögzítette, hogy Katalónia nem veti alá magát a spanyol állami intézmények döntéseinek, így az Alkotmánybíróság kötelező erejű állásfoglalásainak sem. A katalán törvényhozás leszögezte, hogy a határozat a népszuverenitás és az alkotmányozási folyamat megnyilvánulásaként értelmezhető, ezért az elkövetkező időszakban a katalán regionális kormány kizárólag a tartományi parlament által elfogadott törvényeknek megfelelően fog eljárni [El Mundo 2015.11.09.]. A függetlenséget támogató politikai erők Katalónia Spanyolországból való egyoldalú kiválását demokratikus úton, a spanyol központi állammal, az Európai Unióval és a nemzetközi közösséggel folytatott tárgyalások alapján képzik el. Ennek egyik fontos állomása, hogy a függetlenedési folyamat kezdetétől számított 18 hónapon belül népszavazást kell tartani Katalónia új alkotmányáról [El Mundo 2015.10.27.].

A független Katalán Köztársaság megteremtéséről szóló parlamenti határozattervezetet csak a Junts pel Sí és a CUP támogatta, míg az ellenzéki pártok (Katalán Néppárt, Katalán Szocialista Párt és a Catalunya que Sí es Pot) elutasították azt. Az ellenzéki erők bírálták a parlament által elfogadott függetlenség kivívását tartalmazó határozatot.

A jobbközép Spanyol Néppárt és a főbb ellenzéki pártok (Spanyol Szocialista Munkáspárt és Ciudadanos) kiálltak Spanyolország egysége és oszthatatlansága mellett. A spanyol kormány alkotmánybíróságon támadta meg a katalán parlament alkotmányellenes határozatát. A néppárti spanyol kormányfő, Mariano Rajoy 2015. november 10-én tartott sajtótájékoztatóján kijelentette, hogy a kabinet minden rendelkezésre álló jogi eszközt felhasznál a demokratikus berendezkedés védelme érdekében. Az alkotmánybírósági eljárást nem csupán egy parlamenti döntésre

adott reakciónak, hanem az egész ország védelmében tett lépésnek nevezte, mert a katalán törvényhozás határozata a demokrácia, a jogállamiság és a spanyol nemzet egységének felszámolását jelenti [El País 2015.11.10.]. A kormány beadványában arra kérte a taláros testületet, hogy figyelmeztesse a katalán vezetőket: amennyiben nem tartják tiszteletben az Alkotmánybíróság határozatát, megsértik a jelenleg hatályos spanyol alkotmányt, ezért engedetlenséggel lesznek vádolhatók és felfüggeszthetik őket tisztségükből. Ez utóbbi 21 katalán köztisztviselőt érinthes, köztük a Generalitat elnökét, Artur Mast [El País 2015.11.11.]. Mariano Rajoy kifejtette, hogy a spanyolok többsége az ország egysége mellett áll ki és a spanyol társadalom egyöntetűen elutasítja a bizonytalanságot és a megosztottságot eredményező elszakadási törekvéseket. A legnagyobb ellenzéki párt, a Spanyol Szocialista Munkáspárt főtitkára Pedro Sánchez ugyancsak kiállt Spanyolország területi egysége és szuverenitása mellett. Egyben támogatásáról biztosította a néppárti kormányfőt az alkotmánybíróságra benyújtott beadvánnyal kapcsolatosan. Sánchez szerint a spanyol államnak kötelessége elfogadni – az alkotmány előírásainak megfelelően – az állampolgárok szabadságjogait biztosító intézkedéseket [El País 2015.11.10.].

Az alkotmánybíróság november 11-én elfogadott határozatában egyhangúan függesztette fel a katalán parlamentnek az egyoldalú függetlenség megteremtésére vonatkozó határozatát. A taláros testület egyben felszólította Artur Mast és kormányát, hogy tartsa tiszteletben az alkotmánybíróság döntését. Amennyiben a katalán kormány tagjai nem hajlandók teljesíteni a kötelező erejű határozatot, akkor büntetőjogi eljárás is indítható ellenük [El Mundo 2015. 11.11.]. A katalán függetlenségről szóló határozat alkotmányellenessé nyilvánítása tovább élte a spanyol és a katalán kormány közötti érdekellentétet.

Katalónia függetlenedésének kérdésében a korábban egységes Junts pel Sí politikai tömörülés is egyre inkább megosztottá vált. A párt egyes képviselői elhibázottnak tartották az egyoldalú függetlenség kinyilvánításáról szóló parlamenti határozatot és elutasították a madridi kormánnyal szemben tanúsított kemény hangvételű álláspontot. Ráadásul a Junts pel Sí a tartományi választásokon nem szerezte meg a kormányzáshoz szükséges abszolút többséget (68 mandátum), amely miatt rászorult a radikális baloldali és rendszerellenes párt, a CUP támogatására. A CUP a tartományi választásokon 10 képviselői helyet szerzett. A két párt közötti feszültség fő forrása Artur Mas személye volt. Az Alternativa de Esquerres már a választási kampány során kijelentette, hogy nem támogatja Artur Mas újráválasztását [El País 2015.10.27.]. A baloldali párt döntését azzal indokolta, hogy Artur Mas elnöksége alatt Katalóniában gazdasági megszorító intézkedéseket vezettek be és a jobbközép politikai erő nem tisztázta magát számos korrupciós ügyben. Ráadásul Artur Mas újráválasztásának esélyeit nagymértékben rontotta, hogy a Generalitat elnöke és a katalán kormány két tagja ellen jelenleg is ügyészségi eljárás folyik, mivel az alkotmánybíróság tiltó határozata ellenére 2014. november 9-én megtartották a Katalónia függetlenségéről szóló véleménynyilvánító népszavazást. A spanyol ügyészség (Fiscalía) még 2014. november közepén indított vizsgálatot a november 9-én megtartott népszavazással kapcsolatosan, melynek során felvetődött a büntetőjogi felelősség kérdése is. Az ügyészség szerint ugyanis azzal, hogy a voksolás megszervezését a Generalitat a katalán helyi szervekre ruházta át, alkotmány-sértő aktus valósult meg. Az államügyész ezért november 21-én keresetet nyújtott be a Katalán Főtörvényszékhez (Tribunal Superior de Justicia de Cataluña) Artur Mas, a Generalitat elnöke, helyettese Joana Ortega és a regionális oktatási miniszter Irene Rigau ellen. (Az oktatási miniszter ellen azért, mert katalán iskolák épületeit használták fel a népszavazás lebonyolítására.) A főtörvényszék végül a három katalán politikus ellen a közpénzek jogtalan felhasználása, polgári engedet-

lenség, részrehajló jogalkalmazás, továbbá hatalommal való visszaesés miatt indított jogi eljárást, amely a mai napig nem zárult le [El Mundo 2014.11.21.].

A katalán parlament 2015. november 12-én második alkalommal sem választotta meg Artur Mast a Generalitat elnökének, így politikai patthelyzet alakult ki. A Junts pel Sí és az Alternativa de Esquerres között tárgyalások indultak, melyeknek középpontjában a katalán kormány mielőbbi megalakulása és a függetlenség megteremtéséhez szükséges menetrend (hoja de ruta) kidolgozása állt. Az egyeztetések során Artur Mas javaslatot tett arra, hogy a katalán kormány alelnökeinek számát háromra emeljék fel, akik bizonyos hatásköröket átvehetnének a Generalitat elnökétől [El País 2015.11.12.]. Artur Mas ezzel a javaslatával igyekezett megfelelni az Alternativa de Esquerres korábban megfogalmazott elképzelésének, hogy többfős elnökség irányítsa az autonóm közösséget és ne egy kézben összpontosuljon a politikai hatalom. A CUP viszont továbbra is ragaszkodott ahhoz az álláspontjához, hogy csak konszenzusos jelöltet hajlandó támogatni [MNO 2015.11.12.]. A párt szorgalmazta továbbá egy átfogó szegénységellenes cselekvési terv és szociális program elfogadását, továbbá a minimum jövedelem garantálását is [El Mundo 2015.11.13.].

Végül a Junts pel Sí tömörülés 2015. december 22-én készítette el végleges tervezetét, amelyvel meg akarták győzni a radikális baloldali politikai pártot Artur Mas újráválasztásáról. A 63 oldalas dokumentum egyik legfontosabb eleme, hogy a függetlenség megteremtéséhez vezető 18 hónapos időszakban egy megosztott hatáskörrel rendelkező, négytagú elnökség irányítaná Katalóniát, három elnökhelyettessel (Neus Munté, Oriol Junqueras és Raül Romeva). A katalán kormányt ugyan Artur Mas irányítaná, de 10 hónappal a beiktatása után bizalmi szavazást kérne a parlamenttől. A megállapodástervezet szerves részét képezte egy közel 270 millió eurós szociális intézkedéseket tartalmazó programcsomag, amely tartalmazta többek között a kilakoltatások elleni fellépést, a minimálbér 1000 euróra történő felemelését és egy állampolgárok által használható, egységes személyazonosító okmány elkészítését, amely lehetővé tenné valamennyi közszolgáltatás igénybevételét [El Mundo 2015.12.22.].

A Népi Egység 67 tagú politikai döntéshozó testülete – választási ígéretének megfelelően – 2016. január 3-án elutasította Junts pel Sí által kidolgozott megállapodástervezetet és Artur Mas újráválasztását. A radikális és rendszerellenes baloldali erő továbbra is ragaszkodott korábbi álláspontjához, hogy kizárólag egy konszenzusos jelöltet hajlandó a Generalitat elnökeként támogatni. Egyben levélben kérte a függetlenséget támogató politikai pártokat (Junts pel Sí, CDC és ERC), hogy olyan jelöltet állítsanak, aki elkötelezett a Katalóniában végbement baloldali irányváltás mellett [El Mundo 2016.01.04.]. A politikai bizonytalanság tovább folytatódott és az ellenzéki pártok vezetői (Ciudadanos és Partit del Socialistes de Catalunya, illetve Partido Popular) bírálták Artur Mast, aki figyelmen kívül hagyta a katalán lakosság többségének véleményét, és kizárólag saját politikai pozíciójának megőrzésére használta fel az Alternativa de Esquerres-sel folytatott tárgyalásokat. Valamennyi ellenzéki erő szorgalmazta, hogy a Generalitat elnöke mielőbb írja ki márciusban az előrehozott választásokat, amely véget vetne az autonóm közösségben kialakult bizonytalan belpolitikai helyzetnek [El Mundo 2016.01.05.].

Hosszas tárgyalásokat követően – melynek során többször is felmerült az előrehozott tartományi választások megtartása – végül mindkét fél kölcsönös engedményeket tartalmazó megállapodást kötött egymással, amelyet január 9-én írtak alá a Junts pel Sí és az Alternativa de Esquerres vezetői. Artur Mas az előrehozott választások elkerülése érdekében bejelentette, hogy nem indul újra az elnökválasztáson, valamint az újonnan megalakuló katalán kormányban sem-

milyen tisztséget nem vállal el. Mas Girona korábbi polgármesterét, a függetlenségpárti Carles Puigdemontot jelölte a Generalitat elnökének. A megállapodás egyúttal biztosította a kormányzáshoz szükséges parlamenti többséget. A Junts pel Sí és a CUP közötti egyezség a parlament stabilitásának legfőbb garanciája. Az Alternativa de Esquerres ugyanis kötelezettséget vállalt arra, hogy nem fog együtt szavazni a függetlenséget elutasító politikai pártokkal. A CUP két parlamenti képviselője pedig a Junts pel Sí frakciójához csatlakozott [El Mundo 2016.01.10.].

A két politikai erő között létrejött megállapodásnak megfelelően január 10-én a katalán törvényhozás megválasztotta a Generalitat új elnökét, Carles Puigdemontot. A korábban újságíróként és polgármesterként dolgozó Puigdemontot 135 képviselő közül 70-en támogatták (Junts pel Sí frakció és a CUP 8 képviselője). Az ellenzék (Ciudadanos, PSC, Catalunya que Sí quees Pot és PP) elutasította a függetlenségpárti politikust. A CUP két képviselője pedig tartózkodott a szavazáskor. A Generalitat újonnan megválasztott elnöke beiktatási beszédében nagyszabású reformok elindítása mellett kötelezte el magát, és felvázolta a független katalán állam megteremtéséhez vezető utat. Ennek első állomását egy új alapcharta kidolgozása jelenti, melyet saját adóhivatal (Hacienda propia), központi bank és társadalombiztosítási alap felállítása követne [El Mundo 2016.01.11.].

A Generalitat elnökének megválasztását követően 2016. január 14-én megalakult az új katalán kormány, amely még ugyanezen a napon letette a hivatali esküt. Az új katalán kormány tagjai a Junts pel Sí függetlenségpárti politikusai, akik közül Oriol Junqueras a Generalitat alelnöki tisztsége mellett a gazdasági ügyekért, Raül Romeva pedig Katalónia nemzetközi kapcsolataiért felel². Az új kormány megbízatása 18 hónapra szól. A kormányzati elképzeléseknek megfelelően másfél éven belül Katalónia kidolgozza új alkotmányát, amelyet népszavazásra fognak bocsátani [El Mundo 2016.01.14.].

Bár a Generalitat elnökének január 10-én történt megválasztásával és az új katalán kormány megalakulásával sikerült feloldani a kialakult politikai patthelyzetet, ugyanakkor a katalánok által megfogalmazott elképzeléseket és azok gyakorlati megvalósítását a jelenleg ügyvezető madridi kabinet továbbra sem vitatta meg. A két fél közötti érdemi párbeszédet nagymértékben megnehezíti, hogy a 2015. december 20-i spanyolországi parlamenti választások rendkívül kiegyenlített eredménnyel végződtek. Jóllehet a választásokat a Spanyol Néppárt a szavazatok 28,7%-ával nyerte meg, de a PP az elmúlt három évtized egyik legrosszabb választási eredményét érte el. A jobbközép politikai erő az országgyűlési választásokon mindössze 123 mandátumot szerzett, ami nem volt elegendő a kormányalakításhoz – ehhez ugyanis 176 képviselői mandátumra lett volna szükség [El País 2015.12.20.].

A spanyol szocialisták (PSOE) a szavazatok 22,02%-ával a legnagyobb ellenzéki erő a Cor-
tezen, de a baloldali párt – a korábbi várakozásokkal ellentétben – lényegesen rosszabbul sze-

---

2 Megjegyzendő, hogy a madridi kormány mind az önálló külügyminisztérium, mind pedig a katalán parlament alkotmányozási kérdésével foglalkozó bizottságának felállítása ellen hevesen tiltakozott. Az ügyvezető néppárti kabinet alkotmánybírósgón támadta meg az önálló katalán külügyminisztérium felállításáról szóló határozatot. A taláros testület 2016. február 16-án elfogadott határozatában felfüggesztette a katalán regionális kormány döntését, mivel a külpolitika és külkapcsolatok irányítása a madridi kormány diszkrecionális jogköre.

repelt a választásokon. Jól szerepelt viszont a radikális baloldali Podemos, amely 69 képviselői mandátummal (szavazatok 20,64%-a) a harmadik helyen végzett. A Podemos nagyon jó választási eredményeket ért el a Baleár-szigeteken, Baszkföldön, Katalóniában és Madridban [El País 2015.12.21.]. A centrista politikai erő, a Ciudadanos a szavazatok 13,93%-ával a negyedik legnagyobb politikai erő a spanyol parlamentben.

A 2015. december 20-án Spanyolországban megtartott országgyűlési választások bár megtörték az ibériai országban három évtizede tartó kétpárti hegemoniát, amely a Spanyol Néppárt és a Spanyol Szocialista Munkáspárt politikai váltógazdálkodására épült, ugyanakkor politikai bizonytalanságot eredményeztek. A választási eredmények alapján megállapítható, hogy a Néppárt a Ciudadanos-szal együtt 163 mandátummal nem tudott kormányt alakítani, csakúgy mint a PSOE és a Podemos, valamint az Egyesült Baloldal és Népi Egység (IU-Unidad Popular). Ez utóbbi három párt összesen csak 161 mandátummal rendelkezett, amely nem volt elegendő a kormányalakításhoz.

A választásokon jól szerepeltek a katalán nacionalista és függetlenségpárti erők. A baloldali radikális Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) ugyanis 9 mandátummal az ötödik helyen végzett, a jobboldali szintén függetlenségpárti Democràcia i Llibertat pedig 8 képviselői helyet szerzett [El Mundo 2015.12.20.]. Ugyanakkor a baloldali politikai erők programjai között megmutatózó ellentétek és ideológiai különbségek megakadályozták, hogy érdemi együttműködés jöjjön létre a legnagyobb ellenzéki párt, a PSOE, illetve a Podemos, továbbá a nacionalista pártok között.

Mariano Rajoy ügyvezető spanyol miniszterelnök három alkalommal folytatott tárgyalásokat az ellenzéki pártok (PSOE, Ciudadanos és Podemos) vezetőivel, amelyek eredménytelenül végződtek. Az ellenzéki politikai erők ugyanis nem támogatták Mariano Rajoy kormányfővé választását.

2016. január 14-én megalakult az új összetételű parlament és megválasztották a Cortez vezető tisztségviselőit. VI. Fülöp az alkotmány rendelkezéseinek megfelelően január 19-én megkezdte a képviselőházba került pártok vezetőivel a kormányalakítással kapcsolatos tárgyalásokat. VI. Fülöp a 2015. december végén megtartott választásokon legtöbb szavazatot szerzett Spanyol Néppárt kormányfőjelöltjét, Mariano Rajoy-t kérte fel kormányalakításra. Mivel Mariano Rajoy-nak nem sikerült megszereznie a képviselőház többségének támogatását, ezért nem vállalta a kormányalakítási megbízást.

A kormányalakítási tárgyalások eredménytelenül végződtek, ezért VI. Fülöp január 27-én, újabb konzultációra hívta a parlamenti pártok frakcióvezetőit. A tárgyalások második fordulója február 2-án, Mariano Rajoy jelenlegi ügyvezető kormányfővel és a szocialista Pedro Sánchez-zel történt megbeszéléssel zárult. VI. Fülöp végül a legnagyobb ellenzéki párt (PSOE) vezetőjét, Pedro Sánchezt kérte fel kormányalakításra [El Mundo 2016.02.03.].

A PSOE főtitkárának tárgyalásai során csak a centrista Ciudadanos-szal sikerült megállapodást kötnie, amely azonban nem volt elegendő a stabil parlamenti többséggel bíró kormány alakításához. Ugyanakkor a baloldali radikális párt, a Podemos bírálta a centrista erő és a szociáldemokrata PSOE között létrejött kompromisszumos megállapodást, amelyet összeegyeztethetetlennek tartott politikai és gazdasági programjával [El País 2016.02.24.].

A Spanyol Szocialista Munkáspárt kormányfőjelöltjének 2016. március 2-án nem sikerült megszereznie a kormányalakításhoz szükséges abszolút többséget a képviselőházban. A szocialisták miniszterelnök-jelöltjét csak a PSOE és a Ciudadanos frakciója biztosította támogatásáról

(130 szavazat), miközben a választásokon győztes Spanyol Néppárt, az ellenzéki pártok közül a Podemos, az Egyesült Baloldal, illetve a katalán függetlenségi (Esquerra Republicana de Catalunya és Democràcia i Llibertat) és a Baszk Nacionalista Párt képviselői nemmel szavaztak (összesen 219 elutasító szavazat) [El Mundo 2016.03.02.]. Megjegyzendő, hogy a szocialisták kormányfőjelöltje a második fordulóban (március 4.) sem szerezte meg a kormányalakításhoz szükséges szavazatok egyszerű többségét. Mivel a pártok frakcióvezetőivel folytatott kormányalakítási tárgyalások nem vezettek eredményre és a választásokat követően sem sikerült stabil parlamenti többséggel bíró kormányt alakítani, ezért VI. Fülöp május 3-án feloszlatta a képviselőházat és a szenátust. Az uralkodó június 26-ára újabb parlamenti választást írt ki [El Mundo 2016.04.27.]. Véget ért az ibériai ország legújabb kori történetének legrövidebb parlamenti ciklusa. Hangsúlyozni kell, hogy előrehozott választásokra Spanyolország legújabb kori történetében még nem került sor. Ugyanakkor a június végén tartandó országgyűlési választások – minden valószínűség szerint – nem fogják érdemben módosítani a már kialakult erőviszonyokat, így továbbra is fennmarad a dél-európai országban a politikai patthelyzet.

Az újabb országos választások nemcsak politikailag, hanem gazdaságilag is kedvezőtlenül érintik az ibériai ország nemzetgazdaságát. A politikai bizonytalanság ugyanis veszélyezteti a spanyol gazdaság eddig elért eredményeit és tovább növeli a dél-európai ország külgazdasági sérülékenységét. A legnagyobb hitelminősítő intézet, a Standard&Poor's által 2016. február elején Spanyolországról szóló jelentésében hangsúlyozta, hogy a külső kedvezőtlen világgazdasági körülmények (gazdasági növekedés ütemének lelassulása Kínában és olajárak csökkenése) mellett a legfőbb kockázatot az ibériai országban a parlamenti választások eredményeként bekövetkezett politikai bizonytalanság jelenti [El Mundo 2016.02.09.].

A Spanyolországba vetett befektetői bizalom megrendülését mutatja, hogy a Banco de España 2016. február végén készített jelentése szerint 2015-ben közel 70 milliárd euró tőkét vontak ki az országból. A decemberi hónapban összesen 19,9 milliárd euró összegű tőkemenekülésre került sor, amely az országgyűlési választások eredményei miatt előállt belpolitikai bizonytalansággal és a befektetők kockázatvállalási hajlandóságának csökkenésével magyarázható [El País 2016.02.29.]. Az Európai Bizottság március elején Spanyolország makrogazdasági helyzetéről szóló jelentésében pedig a spanyol gazdaság főbb kockázati tényezői közül a magas államadósságot (GDP 100%-a), valamint a munkanélküliséget (21,5%) emelte ki, melyek hosszabb távon veszélyeztethetik a kiegyensúlyozott gazdasági növekedést. Az ibériai ország versenyképességének javítása érdekében ezért tovább kell folytatni a már megkezdett szerkezeti reformokat a munkaerőpiac és az államigazgatás területén. Ugyanakkor az uniós döntés-előkészítő és végrehajtó testület véleménye szerint az elmúlt időszakban nem történt érdemi előrelépés a munkaerő-piaci reformok és az autonóm közösségek pénzügyeinek hatékonyabb gazdálkodása terén [El Confidencial 2016.03.08.].

IRODALOMJEGYZÉK

- Bolanos, A. (2016): *España registró el año pasado la mayor salida de capitales desde 2012*. 2016. február 29. szám. http://economia.elpais.com/economia/2016/02/29/actualidad/1456742610_261281.html. Lekérdezve: 2016.03.02.

- Calvo, P. (2016): *Bruselas advierte de que „la alta deuda pública” hace „vulnerable” a España*. *El Confidencial*. http://www.elconfidencial.com/economia/2016-03-08/bruselas-avisa-de-que-la-alta-deuda-publica-hace-vulnerable-a-espana_1165203/ Lekérdezve: 2016.03.16.
- Cruz, M. (2016): *El PP se mantiene como primera fuerza y Podemos sufre la mayor caída*. 2016. május 6. szám. <http://www.elmundo.es/espana/2016/05/06/572c5f7d46163f6d638b45e3.html>. Lekérdezve: 2016.05.06.
- Cruz, M. (2016): *Pedro Sánchez pierde la primera votación de investidura por 219 votos en contra frente a 130 a favor y una abstención*. 2016. március 2. szám. <http://www.elmundo.es/espana/2016/03/02/56d71357ca474194088b458e.html>. Lekérdezve: 2016.03.03.
- Domonkos, E. (2015): *Egy alkotmányellenes népszavazás és politikai következményei - Néhány gondolat a 2014. november 9-én megtartott katalán referendumról*. Alkalmazott tudományok II. fóruma: Konferenciakötet. Budapesti Gazdasági Főiskola, 89-102. <http://publikaciottar.repositorium.bgf.hu/641/> Lekérdezve: 2016.05.15.
- Domonkos, E. (2015): *Függetlenség válsággal? Világgazdaság*, 2015. szeptember 29. szám. <http://www.vg.hu/velemenyl/fuggetlenseg-valsaggal-458326> Lekérdezve: 2016.05.15.
- Domonkos, E.: *Hosszú tárgyalások jöhetnek a népszavazás után*. *Napi Gazdaság*, 2014. november 6. szám.
- El Mundo (2014): *Mas impuso su ‚visión partidista’ al deber de cumplir la ley, afirma la Fiscalía*. 2014. november 21. szám. <http://www.elmundo.es/espana/2014/11/21/546f1172268e-3e67128b457c.html>. Lekérdezve: 2016.01.18.
- El Mundo (2015): *Resultados Elecciones Generales 2015 – Congreso*. 2015. december 20. szám. <http://www.elmundo.es/elecciones/elecciones-generales/resultados/> Lekérdezve: 2016.01.10.
- El País (2015): *Arrimadas, de desconocida a líder de la oposición en Cataluña*. 2015. szeptember 28. szám. http://politica.elpais.com/politica/2015/09/28/actualidad/1443418710_435294.html. Lekérdezve: 2016.05.15.
- El País (2015): *El Constitucional avisa a 21 políticos catalanes del castigo de ignorar la ley*. 2015. november 11. szám. http://politica.elpais.com/politica/2015/11/11/actualidad/1447253342_120517.html. Lekérdezve: 2016.01.19.
- El País (2015): *Gana el PP, sin votos para gobernar*. 2015. december 20. szám. http://politica.elpais.com/politica/2015/12/20/actualidad/1450627692_212116.html. Lekérdezve: 2016.05.15.
- El País (2015): *Íceta salva al PSC y lo mantiene como fuerza decisiva en Cataluña*. 2015. szeptember 28. szám. http://politica.elpais.com/politica/2015/09/28/actualidad/1443418921_539579.html. Lekérdezve: 2016.05.15.
- El País (2015): *Iglesias rechaza hablar de pactos y antepone la reforma constitucional*. 2015. december 21. szám. http://politica.elpais.com/politica/2015/12/20/actualidad/1450615036_446548.html. Lekérdezve: 2016.05.15.
- El País (2015): *Junts pel Sí: “La resolución es un acto de obediencia al pueblo de Cataluña”*. 2015. október 27. szám. http://ccaa.elpais.com/ccaa/2015/10/27/catalunya/1445952948_773036.html. Lekérdezve: 2016.01.18.
- El País (2015): *La CUP admite la derrota en el plebiscito y rechaza a Mas*. 2015. szeptember 28. szám. http://ccaa.elpais.com/ccaa/2015/09/27/catalunya/1443368794_097466.html. Lekérdezve: 2016.05.15.

- El País (2015): *Los 21 cargos catalanes que pueden ser inhabilitados*. 2015. november 11. szám. http://ccaa.elpais.com/ccaa/2015/11/11/catalunya/1447248932_317376.html. Lekérdezve: 2016.01.19.
- El País (2015): *Mas busca el apoyo de la CUP delegando poder presidencial*. 2015. november 12. szám. http://ccaa.elpais.com/ccaa/2015/11/11/catalunya/1447252822_248334.html. Lekérdezve: 2016.01.19.
- El País (2015): *Rajoy acelera el recurso con los medios legales y políticos del Estado*. 2015. november 10. szám. http://politica.elpais.com/politica/2015/11/09/actualidad/1447070118_263756.html. Lekérdezve: 2016.01.19.
- El País (2015): *Sánchez respalda a Rajoy para que haga cumplir la ley*. 2015. november 10. szám. http://politica.elpais.com/politica/2015/11/09/actualidad/1447065863_275472.html. Lekérdezve: 2016.01.19.
- El País (2016): *Análisis visual de las elecciones catalanas*. 2015. szeptember 29. szám. http://ccaa.elpais.com/ccaa/2015/09/28/catalunya/1443462279_344568.html. Lekérdezve: 2016.01.18.
- El País (2016): *El Constitucional suspende la Consejería de Exteriores catalana*. 2016. február 16. szám. http://politica.elpais.com/politica/2016/02/16/actualidad/1455660341_907937.html. Lekérdezve: 2016.02.16.
- El País (2016): *Podemos rechaza el acuerdo: "La elección del PSOE no es compatible con Podemos"*. 2016. február 24. szám. http://politica.elpais.com/politica/2016/02/24/actualidad/1456311589_414756.html. Lekérdezve: 2016.02.24.
- Gonzales, G. (2016): *El 'no' de la CUP condena a Artur Mas a irse o convocar nuevas elecciones*. 2016. január 4. szám. <http://www.elmundo.es/cataluna/2016/01/03/568822fbca4741533e-8b45d5.html>. Lekérdezve: 2016.01.19.
- Magyar Nemzet (2015): *Megint nem lett katalán elnök Artur Masból*. 2015. november 12. szám. <http://mno.hu/kulfold/megint-nem-lett-katalan-elnok-artur-masbol-1313680>. Lekérdezve: 2016.01.19.
- Marracco, M. (2015): *El Constitucional suspende la resolución independentista y advierte de responsabilidad penal a los 21 altos cargos catalanes*. 2015. november 11. szám. <http://www.elmundo.es/espana/2015/11/11/56438962e2704e59138b4643.html>. Lekérdezve: 2016.05.15.
- Mondelo, V. (2014): *Societat Civil consigue aglutinar a todo el constitucionalismo catalán*. 2014. december 5. szám. <http://www.elmundo.es/cataluna/2014/12/04/5480a76b268e-3e05198b4571.html>; Lekérdezve: 2016.01.27.
- Moreno, A. (2016): *La oposición pide que las elecciones brinden una alternativa a Cataluña*. 2016. január 5. szám. <http://www.elmundo.es/cataluna/2016/01/05/568bf0dfe2704e3e588b460b.html>. Lekérdezve: 2016.01.19.
- Perez, F. (2015): *El PP asume que los resultados no eran los esperados*. 2015. szeptember 28. szám. http://politica.elpais.com/politica/2015/09/27/actualidad/1443390469_005118.html. Lekérdezve: 2016.05.15.
- Rubio, C. (2015): *Cataluña inicia la ruptura*. 2015. október 27. szám. <http://www.elmundo.es/cataluna/2015/10/27/562f4952268e3eac3c8b4642.html>. Lekérdezve: 2016.01.19.
- Rubio, C. (2015): *Las diez propuestas más llamativas de Junts pel Sí para convencer a la CUP*. 2015. december 22. szám. <http://www.elmundo.es/cataluna/2015/12/22/56795ca-5ca474112108b4587.html>. Lekérdezve: 2016.01.19.

- Sanz, A.L. (2016): *Pedro Sánchez inicia una negociación a la desesperada para ser presidente*. 2016. február 3. szám. <http://www.elmundo.es/espana/2016/02/02/56b0fe83ca474114488b4608.html>. Lekérdezve: 2016.02.03.
- Sanz, L.A. (2016): *Fracaso general de los partidos*. 2016. április 27. szám. <http://www.elmundo.es/espana/2016/04/27/571fdbdf22601dc87f8b4615.html>. Lekérdezve: 2016.04.27.
- Sastre, D.G. (2015): *El Parlamento de Cataluña aprueba el inicio del proceso de independencia*. 2015. november 9. szám. <http://www.elmundo.es/cataluna/2015/11/09/563f8ba246163f4c2c8b4644.html>. Lekérdezve: 2016.01.18.
- Sastre, D.G. (2015): *La CUP exige a Junts pel Sí eliminar peajes, expropiar pisos e implantar una renta mínima*. 2015. november 13. szám. <http://www.elmundo.es/cataluna/2015/11/13/56451e5846163fb5238b4580.html>. Lekérdezve: 2016.01.18.
- Sastre, D.G. (2015): *Última propuesta de acuerdo de Junts pel Sí a la CUP: Mas president y paralización de BCN World*. 2015. december 22. szám. <http://www.elmundo.es/cataluna/2015/12/22/567930c422601dc37e8b459f.html>. Lekérdezve: 2016.01.19.
- Sastre, D.G. (2016): *Carles Puigdemont activa el plan de Artur Mas y declara la „preindependencia”*. 2016. január 11. szám. <http://www.elmundo.es/cataluna/2016/01/10/5692783246163f46068b4695.html>. Lekérdezve: 2016.01.19.
- Sastre, D.G. (2016): *Mas se aparta y Carles Puigdemont será president de la Generalitat*. 2016. január 10. szám. <http://www.elmundo.es/cataluna/2016/01/09/5690fba622601d03098b45d7.html>. Lekérdezve: 2016.01.10.
- Sastre, D.G. (2016): *Un Govern de equilibrios para 18 meses*. 2016. január 14. szám. <http://www.elmundo.es/cataluna/2016/01/13/56969a0d46163fbf1f8b45a4.html>. Lekérdezve: 2016.01.19.
- Segovia, C. (2016): *Cataluña bate récords de deuda tras su declaración independentista*. 2016. március 15. szám. <http://www.elmundo.es/economia/2016/03/15/56e7d47a46163f4b098b45bc.html>. Lekérdezve: 2016.03.16.
- Segovia, C. (2016): *El BCE excluye a Cataluña de su ayuda por su insolvencia*. 2016. április 6. szám. <http://www.elmundo.es/economia/2016/04/06/57041fae268e3e555f8b464d.html>. Lekérdezve: 2016.04.07.
- Urrutia, C. (2016): *S&P: „La política hace sombra a la pujante economía española”*. 2016. február 9. szám. <http://www.elmundo.es/economia/2016/02/09/56b9ea2122601d791e8b4573.html>. Lekérdezve: 2016.02.10.
- Viana, D. (2016): *Cataluña acapara un tercio de las ayudas del Estado con 46.400 millones en cuatro años*. 2016. május 26. szám. <http://www.elmundo.es/economia/2016/05/28/57489c6f46163f9f5b8b4604.html>. Lekérdezve: 2016.05.26.
- Viana, D. (2016): *Cataluña tendría el ‚rating’ de Bosnia o Pakistán si fuera independiente*. 2016. március 15. szám. <http://www.elmundo.es/economia/2016/03/15/56e7235b268e3e23368b4631.html>. Lekérdezve: 2016.03.16.
- Viana, D. (2016): *La prima de riesgo de Cataluña se dispara 95 puntos en sólo dos días por miedo a que no pague su deuda*. 2016. március 18. szám. <http://www.elmundo.es/economia/2016/03/18/56eb1b3d268e3e36568b4663.html>. Lekérdezve: 2016.03.19.